

IN MEMORIAM

PROFESOR DR MARIJA ĐUKANOVIĆ (1923 — 1983)

U Beogradu je 22. januara iznenada preminula prof. dr Marija Đukanović, istaknuti turkolog i orijentalist, dugogodišnji nastavnik Filološkog fakulteta i član redakcija »Priloga za orijentalnu filologiju«. Smrt prof. dr Marije Đukanović stvorila je u jugoslovenskoj orijentalistici naučnicku, pedagošku i ljudsku prazninu koju u doglednoj budućnosti neće biti moguće popuniti.

Marija Đukanović je rođena u Mostaru, 7. januara 1923. godine, a osnovnu i srednju školu pohađala je u Sarajevu, Prizrenu, Nišu i, najzad, Beogradu, gde je neposredno pred drugi svetski rat i položila ispit zrelosti. Tako je ona, sticajem životnih okolnosti, porodično sledeći postavljena i premeštaje u oficirskom službovanju svoga oca, upoznala, razumela i zavolela upravo one naše krajeve i ljude koje je, na ovaj ili onaj način, obeležio snažno utisnuti pečat vekovnog civilizacijskog prožimanja s Istokom. Orijentalistiku je Marija Đukanović studirala (1946-1949) i diplomirala kod prof. dr Fehima Bajraktarevića, na Katedri za orijentalnu filologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu, gde je i doktorirala (1956) visoko ocenjenom disertacijom pod naslovom *Rimovana autobiografija Varvari Ali-paše*.

Još student (1948), Marija Đukanović počinje da radi kao honorarni mlađi bibliotekar na matičnoj Katedri, da bi potom obavljala poslove stalnog bibliotekara (1950-1953) i profesora srednje škole dodeljenog na rad na fakultetu (1954). Od 1954. do 1959. godine je asistent, zatim postaje docent (1960), vanredni (1969) i, konačno, redovni (1976) profesor Odseka za orijentalistiku Filološkog fakulteta. Posle penzionisanja prof. dr Fehima Bajraktarevića (1960), više godina je rukovodila Odsekom za orijentalistiku, a sve do smrti ostala je njegov najugledniji član.

Verna koncepciji orijentalne filologije, na kojoj je počivala škola iz koje je izašla, budući naučnik prostranih uvida i temeljnih znanja, proširenih, pored ostalog, jednogodišnjom specijalizacijom u Parizu (1958), Marija Đukanović se sigurno kretala širokim prostorima tradicionalne orijentalistike, ali je osnovno područje njenog naučnickog zanimanja i nastavničkog delovanja bila turkologija. U okviru turkologije, posebno su je privlačili knji-

ževni tekstovi i dokumenti XVI — XVIII veka, vezani za jugoslovenski teren, zatim problematika bogate turske narodne književnosti, za čiju je nepatvorenu svežinu imala istančan sluh, kao i pojedini pisci i dela nove turske literature. Sve navedene oblasti svoga interesovanja prof. dr Marija Đukanović obogatila je vrednim naučnim, esejističkim i prevodilačkim priložima.

Posle disertacije *Rimovana autobiografija Varvari Ali-paše* (Beograd, 1967), objavila je veći broj zapaženih studija i knjiga, među kojima valja istaći uzorno pripremljeni i opremljeni katalog *Orientalni rukopisi* (Beograd, 1973), u kome je predstavljen fond manuskripata Muzeja primenjene umetnosti iz Beograda, zatim jedinstvenu naučnu antologiju *Kroz tursku narodnu poeziju* (Beograd, 1969), veoma uspeo i koristan priručnik (rađen u koautorstvu sa dr Slavoljubom Đinđićem) *Primeri turske proze* (Beograd, 1969), kao i majstorski prevod romana Nazima Hikmeta *Život je divna stvar* (Beograd, 1969). Posebnu pažnju zaslužuje njen studiozno sačinjen izbor narodnih umotvorina i predgovor za knjigu *Turske zagonečke* (Beograd, 1980; prevod i komentar: dr Ljubinka Rajković). Neposredno pred preranu smrt, prof. dr Marija Đukanović je stigla da se obraduje izlaženju iz štampe dugo očekivane prve knjige višetomne *Povijesti svjetske književnosti* (Zagreb, 1982). U ovoj vrednoj ediciji ona je, naime, pregledno obradivši glavninu »Književnosti islamskog kruga« (persijsku, tursku i arapsku klasičnu), u izvesnom smislu zaokružila svoje orijentalističko delo za koje danas, na žalost, znamo da je time i zaključeno. Potpuniji uvid u opseg i domašaje toga dela može se ostvariti tek upoznavanjem i sa po obimu manjim, ali često ne i manje značajnim radovima ovog vrednog orijentalističkog poslenika obdarenog prodornom moći zapažanja, smislom za skladnu sintezu i odnegovanim stilom jasnog kazivanja.

Naučnim i prevodilačkim zaslugama iskazuje se tek deo nemarskog doprinosa prof. dr Marije Đukanović zgradi jugoslovenske orijentalistike. Njen dugogodišnji neumorni pedagoški i organizacioni rad, nadahnjivan verovanjem u plemenitu misiju nauke da zbližava ljude i vodi sveopštem napretku, osigurao joj je častno mesto u istorijatu orijentalističkih studija u našoj zemlji. Pored toga što je, u okviru redovnih i postdiplomskih studija, neposredno učestvovala u obrazovanju gotovo svih posleratnih naraštaja studenata orijentalistike na Beogradskom univerzitetu, uvek se, u slučaju potrebe, spremno odazivala pozivima iz drugih orijentalističkih središta da pomogne formiranju naučnog podmlatka, uređivanju stručnih glasila ili pripremanju i radu naučnih skupova. Svemu što je radila i u čemu je učestvovala pristupala je iskreno, odgovorno i konstruktivno, što joj je, pored nesumnjivog stručnog autoriteta, pribavljalo i nepodeljeno uvažavanje i naklonost među kolegama, za koje, stoga, njen iznenadni odlazak nije nadoknadiv samo kao orijentalistički, već i kao bolan ljudski gubitak.

Darko Tanasković